

OSMANLI DEVLETİ'NDE POLİSİN MESLEKİ TERBİYESİNE MÜTEALLİK BİR TALİMAT-I MAHSUSA

A SPECIFIC GUIDANCE CONCERNING THE PROFESSIONAL TRAINING OF THE POLICE IN OTTOMAN EMPIRE

İbrahim Caner TÜRK*

ÖZET

Bu çalışmada; Osmanlı Devleti'nde polislik mesleğinin gelişimine katkısı olan, polislik mesleğiyle ilgili bir "Talimat-ı Mahsusa" analiz edilmeye çalışıldı. Talimatı mahsusada polislerde olması gereken tavır ve davranışlarla birlikte meslek adabı ifade edilmektedir. Meslek adabına aykırı hareket edenlerin cezaya çarptırılacağı ve ne tür cezalara maruz kalacağı, buna karşın mükafatlandırılanların ise ne tür mükafat alacakları belirtilmektedir. Polis mekteplerinden mezun olan polis memurlarının asayiş ve emniyet işlerini daha çağdaş ve nitelikli yürütebilmeleri için bu gibi talimatların yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu gibi talimatnamelerin Osmanlı Devleti polis teşkilatının gelişmesine önemli faydalar sağladığı da muhakkaktı.

Anahtar kelimeler: Polis, polis eğitimi, mesleki eğitim, talimat-ı mahsusa.

ABSTRACT

In this study, a "Specific Guidance" related to policing, which has a contribution to the improvement of policing in Ottoman Empire, is tried to be analyzed. In the specific guidance is stated the attitudes and behaviours that the police should have as well as the work ethic. It is expressed that those who don't care about the work ethic would be punished and that what kind of punishments they would be exposed to while what kind of rewards would be given to those who are awarded. It can be inferred that such instructions are applied so that the policemen who are graduated from the police academy can maintain public order and safety affairs in a more modern and better way. It is also certain that such kind of letter of instructions provided significant benefits for the improvement of the police in Ottoman Empire.

Key Words: Police, police training, vocational training, specific guidance(talimat-ı mahsusa).

* Yrd. Doç. Dr. Erzincan Üniversitesi Üzümlü MYO.

I.GİRİŞ

OSMANLI DEVLETİ'NDE POLİSLİK MESLEĞİNİN GELİŞİMİ

Tanzimat Devri'ne gelinceye kadar Osmanlı Devleti'ndeki zabıta işleri bir elden değil, birkaç elden idare edilirdi. Mesela: İstanbul'da Yeniçeri Ağası ve Serasker, Topçubaşı ve sonra Tophane Müşiri, Kapitanı Derya ve sonra Bahriye Nazırı, Bostancı Başı, yani padişahın saraylar ve bahçeler muhafızı ve en sonra da Zaptiye Müşiri kendilerine ayrılan muayyen sahalarda bu işlerle meşgul olurlardı.¹

Osmanlı Devleti'nde, askeri güçlerden ayrı olarak polis memurlarının var olmaya başlaması, ancak Tanzimat sürecinde 1845'te Polis Teşkilatı'nın kurulmasıyla gerçekleşmişti. Fakat bu gelişme oldukça kısa sürmüştü ve 1846'da kurulan Zaptiye Müşireti'yle birlikte asayiş ve iç güvenlik işindeki askeri sistem yeniden tesis edilmişti. Bu müşiriyet, başta jandarma ve polis olmak üzere, asayiş ve iç güvenlik işinden sorumlu bütün unsurların aynı örgüt çatısı altında birleştirilmesi anlamına geliyordu.²

Polis teşkilatının ciddi manada ıslahı 1880 yılında gerçekleştirilebilmişti. Bu sırada geniş kadrolu bir polis teşkilatı kurulmuş, şehirler mıntikalara ayrılmış ve her mıntıkaya bir polis bölüğü verilmişti.³

Bu tarihlerde polis teşkilatının ciddi olarak ıslah edilmesi konusu, 4 Aralık 1879 tarihinde emniyet işlerinin Zaptiye Müşiriyetinden alınarak Seraskerlik makamına verilmesi ve ardından adının Zaptiye Nezareti olarak belirlenmesiyle başlamıştı. Vücuda getirilen Zaptiye Nezareti'nin görev ve yetkileri, önceleri İstanbul ve çevresinin güvenlik işleri olarak belirlenmişti. Daha sonra bu görev ve yetkiler memleketin her tarafında kurulan polis teşkilatının idaresi olarak genişletilmişti. Bu kurum günümüzdeki Emniyet Genel Müdürlüğü'nün görevini üstlenmişti.⁴

Polislerin hukuka ait bilgilerini geliştirmek amacıyla, 1889 yılında bir de polis dershanesi açılmıştı. Polis memurları her ne kadar okur yazar kimselerden seçiliyor idiseler de adlî ve idarî işlerde yalnız okuyup yazmak kâfi olmadığından hukukî bilgilere de şiddetle ihtiyaç vardı ve bu bilginin olmayışı

¹ Osman Ergin, Türk Maarif Tarihi, c. 3-4, İstanbul, 1977, s.1176.

² Erkan Cevizliler, "Erzurum Polis Mektebi", A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, No. 44, Erzurum, 2010, s. 227-228.

³ Hasan Ali Koçer, Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi(1773-1923), İstanbul, 1991, s.162.

⁴ Cevizliler, "Erzurum Polis Mektebi", s. 228.

polis için büyük bir noksan teşkil ediyordu. İşte bu noksanı gidermek, hukukî ve adlî bilgilere aşına polis yetiştirmek maksadıyla bu dersane açılmıştı.⁵

Fazla uzun sürmediği anlaşılan bu polis dershanesinden sonra, polislerin daha iyi şartlarda eğitim görebilmesi fikri yeniden gündeme getirilmişti. Bu konuda, eşkiya çetelerinin Rumeli’de hadiseler çıkararak asayiş bozmaları ve bunu fırsat olarak değerlendiren Batılı devletlerin siyasî müracaatlar yoluyla müdahale ederek, azınlıkların hukukunu muhafaza etmek bahanesiyle yabancı polis memurlarının asayiş temin etmelerini istemeleri, itici önemli bir unsur olmuştu. Zira Avrupalıların asayiş ve güvenliği kendileri sağlama yönündeki istekleri reddedilmiş ve tartışmalı görüşmelerden sonra asayiş ve güvenliğin Osmanlı zabıta kuvvetlerince sağlanması kabul görmüş olmasına rağmen, asayiş ve güvenliği sağlayacak Osmanlı polis ve jandarmasının eğitilmesi konusunda ısrar eden Avrupalıların isteği kabul edilmiş ve bir grup yabancı zabitanın oluşturulacak polis eğitim biriminde görev almaları uygun görülmüştü.⁶

Böylece Osmanlı Hükümeti devrinde ilk polis mektebi Selanik’te yalılarda Askeri Hastahane civarındaki bir binada 1323(1907) senesinde açıldı ve ecnebi zabitler Rumeli’ye ayak bastı. Ecnebi zabitler arasında iki zabit vardı. Bunlardan biri Leon Bozo, ötekisi Kaprini idi. Mektebin ilk açılışında Belçikalı Binbaşı Leon Bozo ve bir müddet sonra da İtalyalı Kaprini mektep müdürü olmuştu. Selanik Mektebinin muallimleri arasında Manyasizade Refik Beyle Nesim Mazelyah gibi şöhretli kimseler de vardı. Mıntakai tedrisiyesi olan Selanik, Manastır, Üsküp, Kosova vilayetlerinden gönderilen komiser ve polisler bu mektebin talebesini teşkil ediyordu. Ancak 1908 inkılâbı müfettişi umumilik teşkilatını kaldırınca bu okul faaliyetini ilerletmeden kapatıldı ve yabancı subaylar da ülkelerine geri gönderildi.⁷

Meşrutiyetin ilanını müteakip İstanbul’a gelen zabitler arasında Selanik’ten Feridun Bey de gelmişti. Bu zat gazetelere İstanbul polisinin teşkilatı hakkında müteaddit makaleler yazdığından o sırada Zaptiye Nezaretinde bulu-

⁵ Ergin, Türk Maarif Tarihi, c. 3-4, s. 1178; Koçer, Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi(1773-1923), s. 162.

⁶ Cevzîliler, “Erzurum Polis Mektebi”, s. 229.

⁷ Necdet Sakaoğlu, Osmanlı Eğitim Tarihi, İstanbul, 1993, s. 99; Mustafa Ergün, II.Meşrutiyet Devrinde Eğitim Hareketleri(1908-1914), Ankara, 1996, s. 252; Koçer, Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi(1773-1923), s.213; Ergin, Türk Maarif Tarihi, c. 3-4, s. 1497-1498.

nan Erkânıharbiye Feriki Faruki zade Sami Paşa'nın bu makaleler gözüne ilişerek Feridun Beyle görüşmüş ve bu görüşme neticesinde İstanbul'da bir polis mektebinin açılmasına karar verilmişti. Bu mektebin projeleri yapıp tahsisatı alınarak açılma hazırlığı yapıncaya kadar zaman kaybolmasın diye İstanbul polis ve komiserlerine Şehzadebaşı'ndaki Ferah tiyatrosunda grup grup ahlak ve meslek bilgilerine dair konferans şeklinde ders verilmeye başlanmıştı.⁸

Zabtiye Nazırı Faruki zade Sami Paşa'nın yaptığı talimata göre polis mektebinin açılması pek yaklaşmıştı. Fakat Osmanlı Hükümetince tahsisat hususunda bin türlü müşkülât gösterildiğinden polis mektebi ancak II.Abdülhamid'in tahttan indirilmesi üzerine Yıldız'daki Şehzadegan daireleriyle başkitabet dairelerinde 1909 yılı Haziran ayı sonlarında açıldı. Öğretim süresi altı ay olan bu okulun ilk öğrencileri 250'si İstanbul ve 150'si taşra karakollarından olmak üzere toplam 400 kişiydi.⁹

İstanbul'da açılan bu polis mektebinin istenen başarıya ulaşmasından sonra, meşrutiyet dönemi hükümetleri Osmanlı ülkesinin belli merkezlerinde polis mektepleri açmaya başladı. 1909 yılından itibaren Selanik, Beyrut, Erzurum, Bağdat, Adana ve Trabzon'da polis mektepleri açıldı.¹⁰

Buna paralel olarak polisin mesleki terbiyesine dair nizamname-talimatlar yapıldı, yayımlandı. Bunlardan birisi de 1328(1912) tarihli talimatı mahsusa idi. Bu talimat şu şekildeydi:

II. POLİSİN TERBİYE-İ MESLEKİYESİNE MÜTEALLİK TALİMAT-I MAHSUSA¹¹

Madde 1. Polis efendiler her ne sebep ve maksada müstenid olursa olsun hizmetini şahsiyede istihdam olunamaz.

Madde 2. Posta ve mukayyed efendiler vazifeleri dolayısıyla doğrudan doğruya komiserlik ve merkez memurluğu ile temasda bulunabilirlerse de memurin saire müracaatlarını silsile-i müratebe riayetden icraya mecburdurlar(fevkalade ahval müstesna).

⁸ Ergin, Türk Maarif Tarihi, c. 3-4, s. 1498.

⁹ Ergün, II.Meşrutiyet Devrinde Eğitim Hareketleri(1908-1914), s.252; Ergin, Türk Maarif Tarihi, c. 3-4, s. 1498.

¹⁰ Cevizliler, "Erzurum Polis Mektebi", s. 230.

¹¹ Polis Terbiye-i Meslekiyesine Müteallik Talimat-ı Mahsusa, Konstantiniyye, 1328.

Madde 3. Mezun bulunan efendiler müddeti mezuniyetleri hitamında bila-ifate-i zaman(zaman geçirmeden) karakollarında isbat vucud edecek ve vazife defterine de avdeti hakkında meşruhat verilecektir.

Madde 4. Polis mesleğine mensup olanların yekdiğerine ve bil-cümle polislerin mafevkleriyle(üstleriyle) ümera ve zabıtana karşı resm selam ifa etmeleri mecburidir. Bu babdaki istisnaiyet ayrıca ve talimatı mahsusa ile neşr edilecektir.

Madde 5. Nokta, devriye, nöbet gibi vezaiyle muvazzaf olan efendiler hiçbir kimse ile vazife harici musahabede bulunmayacağı gibi daima düzgün bir vaziyetle vakar ve ciddiyetini tamamiyle muhafazaya itina eyleyecektir.

Madde 6. Nokta, devriye ve nöbetçi efendiler eshabı mesalihden kendilerine müracaat vukuunda müracaat eden zatın sözünü kemali ciddiyetle dinliyerek hitamında teshilatı mümküneyi nazikane ifa ve vazifesine hanel gelmemek şartıyla muaveneti lazimede bulunabilir.

Madde 7. Nokta ve nöbetçi efendilerin tebdilinde nöbetden çıkacaklar ile nöbete girecekler yekdiğerine karşı vaziyeti esasiyelerini bil-ahaz resm selamı ifa edip vazifeden çıkacak efendi evvelce aldığı emirlerle vazife esnasındaki müşahadatını tamamiyle takrir ederek vazifeyi devr eder ve bu suretle devr edilen müşahadat ve malumatı ceb defterine işaret olunur(yekdiğerinin defterini imza etmeleri münasıptır) ve karakola avdetinde bir vukuat olup-olmadığını dahi vazife defterindeki ismi hizasına kayd ve imza eder.

Madde 8. Nokta, devriye, nöbete çıkacak efendiler tam vakit ve zamanında vazife başında bulunmaya son derece dikkat eyleyecek ve bu vazife yeni tayin edilen efendiler gelmedikçe nokta, devriye, nöbetde bulunan efendiler vazifelerini terk etmeyeceklerdir ve tebdil saat ve dakikası dahi ceb defterlerine işaret olunacaktır.

Madde 9. Nokta, devriye, nöbet ve posta gibi hizmetlere memur olan efendilerin ellerinde eldiven olduğu halde numuneye muvafık elbiseyi labis(giyme) ve meçlerini veya kılınçları “rovelverlerini” hamil bulunması mutlak elzendir(şiddetli yağmur olan zamanlarda eldiven iksa edilmesi taleb olunmaz).

Madde 10. Koğuşlarda istirahatde bulunanlardan maada bütün memurin resmi kıyafetle bulunacaklardır. Gerek tarz telbisde gerekse karakol ve koğuşlarda son derece intizam ve nezafet ve taharete dikkat edilecek ve polis efendilerin yedlerinde bulunan esliha temiz bulundurulacaktır.

Madde 11. Madun mafevkin huzurunda vaziyeti esasiyesini alıp telakki edeceği emrin hitamına veya mafevk müsaade edinceye kadar işbu vazifeyi

muhafaza edecek ve mafevkin nezdine vürudunda(gelişinde) ve mufarakati(ayrılışı) zamanında muntazaman resm ta'zimi(saygıyı) behemehal ifa eyleyeceği gibi mafevkin nazikane ve mültefitane(iltifatlıkla) muamelesini dahi su-i isti'mal etmeyerek ciddiyetini muhafaza eyleyecektir.

Terbiye-yi meslekiyeye müteallik olan mevad salifenin ve işbu mevadda ait fûruat-ı sairenin tatbik ve ifa edilip edilmediğini polis zabitanı efendilerin mütemadiyen takip ve tedkik etmeleri vazifeleri mukteziyyatındandır.

Terbiye-yi Meslekiyeye Muhalif Kusur ve Kabahatlerle Mücazatın Sureti İcrasına Müteallik Bazı Mevad

Kusur ve Kabahatler: (Polis komiseri, muavin, polis memurlarının işret etmeleri, kahvehane, gazino ve emsal mahallerde oturmaları, tavla, iskambil gibi şeylerle iştilal etmeleri, haysiyet memuriyetlerini ihlal edecek hareket-i laubaliyane tasdi etmeleri, mücessez göğüs açık dolaşmaları nokta mahallerinde devriye ve kol hizmetlerinde vesair vezaif-i resmiyenin ifası esnasında sigara içmek, daam etmek, ötede beride oturmak, bila-lüzum şunun bununla konuşmak gibi hal ve harekette bulunmaları ve bir mazeret-i meşruası olupta amirinden ruhsat almadıkça vazifeleri başından ayrılmaları). “Nizamname Madde: 71”

Bunlardan başka hak yedinde zann etse bile mafevke karşı mırıldanmak, fena söz söylemek, uygunsuz tavır ve hareketi adet edinmek, buruc etmek, arkadaşlarıyla niza çıkarmak her vecihle nezafet ve taharete dikkat etmemek elhasıl kayıtsızlık veya tenperverlik(tembellik) veyahut bedheva halkdan dolayı memuriyetin haysiyet ve şerefine mugayir ahval ve hareketi irtikab eylemek hususatının kaffesi kusur ve kabahatden ma'dud olup(sayılp) dai-i mücazattır(ceza sebebidir).

Mücazat Tatbiki Hakkında: İşbu ahvale mütecasir olanlar(cesaret edenler)(Polis Nizamnamesi 156. Madde mucibince) birinci defasında ihtar ve tenbih ikinci defada tekdir ve tevbih(azarlama) olunur. Mükerreren vukua getirilir ise memuriyetinden idareten azledilir.

Kusur ve kabahatler için mafevkler derece-i selahiyet ve iktidarlarına nazaran madunlarına mücazatu emrederler. Bir kabahat için iki ceza birden hükm olunmadığı gibi muamele-i tevbihiye ali mülaelnas icra edilemez mafevk haiz olduğu selahiyet ve mezuniyetden daha ağır bir cezanın madunu hakkında tadbik edilmesi lüzumuna kanaat hasıl edilirse keyfiyeti ba-rapor daha büyük mafevke arz eder. Her fevk madunun emrettiği cezayı lüzum ve takdiline göre tahfif ve teşdide ve nevini tebdile selahiyetdardır.

Hakkında ceza hükmedilen bir memurun kusur ve kabahati olmadığı usulen ve hak adalete tevfikan tedkik olunarak tahakkuk ederse mafevk o mücazatu

büsbütün ref' ettirir(kaldırır). Şu halde sehven mücazâtı emr etmiş olan memurun hatası kendisine tefhim edilerek(anlatılarak) hükmettiği cezanın ref' ve izalesi hususu yine kendisine ihale olunur.

Nüfuz ve iktidarını kasten su-i isti'mal eylediği tahakkuk eden memureyn düçar mücazât olur.

Tevbih ve mücazât-ı sairenin tayin ve takdirinde memureynin yalnız kusur ve hatasına bakılmayıp etvar mu'tadesi dahi nazarı itibara alınır.

Mücazâtın kemal adl ve hakkaniyet üzre hükm edilmesi ve asla kin ve garaz ve hissiyatı şahsiyenin hükmüferma olmaması katiyyen elzemdir.

Her mafevk madunun hatasını kablel-vuku' men etmeye sa'y eder. Hasbel icab takdir ve tevbihe mecburiyet his eder ise medar tahfif olabilecek(hafifletici sebep olabilecek) esbab ve keyfiyatı nazarı dikkate almalıdır.

Mücazâtın emru tatbikinde maduna karşı anif ve şiddet sebb ve şetim ve haysiyet ve namus ve izzet nefsi ceriha-dâr edecek bil-cümle etvar ve halatdan ve tahkirattan katiyyen mücanebet edilerek hilm ve sükûnet muhafaza olunmalıdır.

Mücazâtın maksad vezaifi mevdua-i(tevdi edilmiş) mukaddesenin selamet ve ceryanını temin ve memuriyetin şeref ve haysiyetini vekaya etmekten ibaret olduğu mafevkler tarafından kavlen ve fiilen ifham ve irae edilmelidir.

Ceza dide olan bir memur hangi amirin emriyle düçar mücazât olmuş ise o mafevkin nezdine gidip kemal ihtiramla vaziyeti esasîyesini ahz eder ve mafevk dahi ceza-yı vakai ancak memuriyetin muhafaza-i ciddiyet ve şerefi emeliyle emr ve icraya mecburiyet hissettiğini ve ademi tekerrürden ümidvar idüğünü müşfikane bir lisan ile ifade ve beyan eder.

İtaatsizlik, verilen emri dinlememek veyahut re-yi hudi ile tebdil ve tahrif eylemek "emre ademi itaat ad olunur" ve emrin ehemmiyetine ve vaki olan ademi inkıyadın derecesine göre ceza-yı müstelzimdir.

İtaatsizlikten naşi hükümetçe bir noksan veya fenalık husule gelirse memurun muhakemesini mucib olur.

Hizmet ve memuriyete müteallik verilen evamirin hemen icrası lazım gelir iken gerek lisanen ve gerek fiilen taannüd ve taallül(inat ve mazeret) gösterilerek kasdi bir itaatsizlik eseri izhar ve ısrar edilir ise bu hale "emre mukavemet" nazarıyla bakılarak mütecasiri muhakemeye tevdi' olunur.

Her Sınıf Polis Memurlarının Mükafat ve Mücazatlarıyla Bunları İcra-ya Ma-fevklerin Selahiyetleriyle Derecatını Mübeyyin Talimatdır

Mükafat Kısmı

Madde 1. Her sınıf polis memurini haklarında icra edilecek mükafat ile ma-fevklerin selahiyet icraiyeleri buruca atidir.

A. Şifahen tahsin ve aferin ile karakolhane defterine kayd muamelesi(Karakol kumandanları yani komiser muavinleri taraflarından icra edilir).

B. Şifahen tahsin ve aferin ile karakol defterine kayddan başka karakolun bulunduğu merkez dairesindeki mevaki-i saireye ta'mim muamelesi(Polis memurini ile komiser muavinlerinin muamelatı adliye ve idariyelerine ait hususat için komiserler ve polis memurini ile komiser muavini ve komiserlerin terbiye-i meslekiyelerine müteallik hususatdan dolayı polis zabitanı taraflarından ifa ve merkez memurlukları taraflarından ta'mim olunur).

C. Oniki saati tecavüz etmemek ve ayda bir defaya mahsus olarak vazifeye hulul gelmemek üzere mezuniyet i'tası(Polis memurini ile komiser muavinlerinin muamelatı adliye ve idariyelerine aid hususat için komiserler ve polis memurini ile komiser muavini ve komiserlerin terbiye-i meslekiyelerine müteallik hususatdan dolayı polis zabitanı taraflarından ifa ve merkez memurlukları taraflarından icra olunur).

D. Takdirname i'tası(Merkez memurlukları taraflarından icra olunur).

E. Takdirname i'tası ve ta'mimi(Polis müdüriyetleri taraflarından icra olunur).

F. Mükafatı nakdiye i'tası.

G. Terfi için kıdem kazanmak.

H. Terfi' rütbe.

Müdüriyet umumiye tarafından icra olunur.

Mücazat Kısmı

Madde 2. Her sınıf polis memurini hakkında icra edilecek mücazat ile ma-fevklerin selahiyet icraiyeleri buruca atidir.

A. İhtar ve tenbih(şifahi) Karakol kumandanları yani komiser muavinleri taraflarından icra ve defter mahsusuna kayd olunur.

B. Tevbih ve tekdir.

C. Haftalık mezuniyetden mahrumiyet(Polis memurini ile komiser muavinlerinin muamelat-ı adliye ve idariyelerine ait hususatdan dolayı komiserler ve polis memurini ile komiser muavini ve komiserlerin terbiye-i meslekiyelerine müteallik hususatdan dolayı polis zabitanı taraflarından ifa olunur).

D. Maaşından yevmiye kat'i(üç günlüğe kadar) merkez memurluğu ve İstanbul Beyoğlu Üsküdar Polis Kumandanlıkları taraflarından icra olunur.

(Üç günlükten onbeş günlüğe kadar) polis müdüriyeti tarafından icra olunur. Onbeş günlük maaş kat'î muamelesi iki ayda ifa olunmak yani bir defada rub' (dörtte bir) maaştan fazla tevkifat icra edilmemek lazımdır.

E. Terfi için kıdem kaybetmek.

F. Tenzil sınıf.

G. Terkin kayd(Müdüriyeti Umumiye tarafından icra olunur).

H. Cezanın ta'mimi(Merkez memurları ile müdürler ve müdüriyet-i umumiye kendileri taraflarından takdir ve hükm edilen cezaları icabına göre ta'mim edebilirler).

Madde 3. Umum polis kumandanı terbiye-yi meslekiyeye müteallik hususattan dolayı polis müdürlerinin derece-i selahiyetlerini haizdir.

Madde 4. İhtar ve tenbih ve tevbih ve tekdir muamelatı hiçbir vakit izzeti nefsi mahal elfaz isti'maliyle(sözler kullanımıyla) ve madun(alt dereceliler) huzurunda icra edilmez.

Madde 5. Tenzil sınıf ve terkin kayd muamelatı bir mucib nizam heyet intihabiye kararına tabi tutulacaktır.

Madde 6. Terfi rütbe bil-imtihan keza heyet-i intihabiye kararına tabidir.

III. SONUÇ

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat dönemine kadar birkaç elden idare edilen zabıta işleri Tanzimatla sistemli hale gelmiştir. II.Meşrutiyetle birlikte ise ihtisaslaşmış, ilk önce İstanbul'da olmak üzere Anadolu ve Rumeli'de polis okulları açılmıştır. Buna paralel olarak polisin mesleki terbiyesine dair nizamname-talimatlar yapılmış-yayınlanmıştır. Bunlardan birisi de 1912 tarihli talimatı mahsusadır.

Buna göre: Polisler şahsi hizmette bulundurulamazlar, hiyerarşiye uymak zorundadırlar. Göreve hemen başlamalıdırlar. Birbirlerini selamlamalıdırlar. Görevde ciddiyetlerini muhafaza etmelidirler. Nöbet bitiminde ilgili prose-dürü yerine getirmelidirler. Zamanında görevleri başında bulunmalı ve ayrılmalıdırlar. İlgili teçhizatla bulunmalıdırlar. Giysi, mekan ve teçhizatlarını temiz bulundurmalıdırlar. Amir karşısında ciddiyetini muhafaza etmelidirler.

Meslek adabına aykırı olarak hareket etmemeli memuriyet haysiyetini ihlal edecek davranışta bulunmamalıdırlar. Aksi durum ceza sebebidir ve cezalar kademelidir. Hakkında ceza hükmedilen memurun suçsuzluğu ortaya çıkarsa ceza kaldırılır. Nüfuz ve iktidarını su-i isti'mal eyleyen memurlar cezaya uğrar. Amir memurunun hata yapmasını engellemeye çalışır. Ceza mecbur ise hafifletici durumları dikkate alır. Ceza tatbikinde alt kademedekine izzeti nefsinin incitecek davranışta bulunulmaz. Cezadan maksat vazifenin selame-

tini ve memuriyetin şeref ve haysiyetini korumaktır. Bu durum ceza alan memura uygun lisanla aktarılır ve tekrarının beklenmediği ifade edilir. Emre itaatsizlik ceza sebebidir. Bu durumdan bir fenalık ortaya çıkarsa memurun yargılanması söz konusu olur.

Mükafatlandırılacak memurlara gerek komiser muavinleri, gerek merkez memurlukları tarafından sözlü övgü, karakolhane defterine kayıt, izin, takdirname, para, kıdem, terfi gibi mükafatlar verilir.

Cezalandırılacak memurlara ise, komiser muavinleri ve merkez memurlukları tarafından ihtar, tekdir, izinsizlik, maaştan kesinti, kıdem kaybı, tenzili rütbe, kaydını silme gibi cezalar verilir.

Umum polis kumandanları, mesleki terbiyeye dair hususlardan dolayı polis müdürlerinin yetkilerine sahiptir. Sözlü cezalar alt rütbeliler huzurunda icra edilmez. Tenzili rütbe ve kayd silme muamelesi bir heyet kararına tabidir. Rütbe terfii de yine heyet kararına tabidir.

Görüldüğü üzere Osmanlı Devleti'nde II.Meşrutiyet döneminde kurulan ve polislerin fikri ve bedeni gelişmelerine hizmet etmek ve Meşrutiyete uygun polis teşkilatı oluşturabilmek amacıyla açılan polis mekteplerinden mezun olan polis memurlarının asayiş ve emniyet işlerini daha çağdaş ve nitelikli yürütebilmeleri için bu gibi talimatı mahsusalar yapılmıştır. Bu gibi talimatnamelerin Osmanlı Devleti polis teşkilatının gelişmesine önemli faydalar sağladığı da muhakkaktı.

KAYNAKÇA

CEVİZLİLER, Erkan, "Erzurum Polis Mektebi", *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, No.44, Erzurum, 2010.

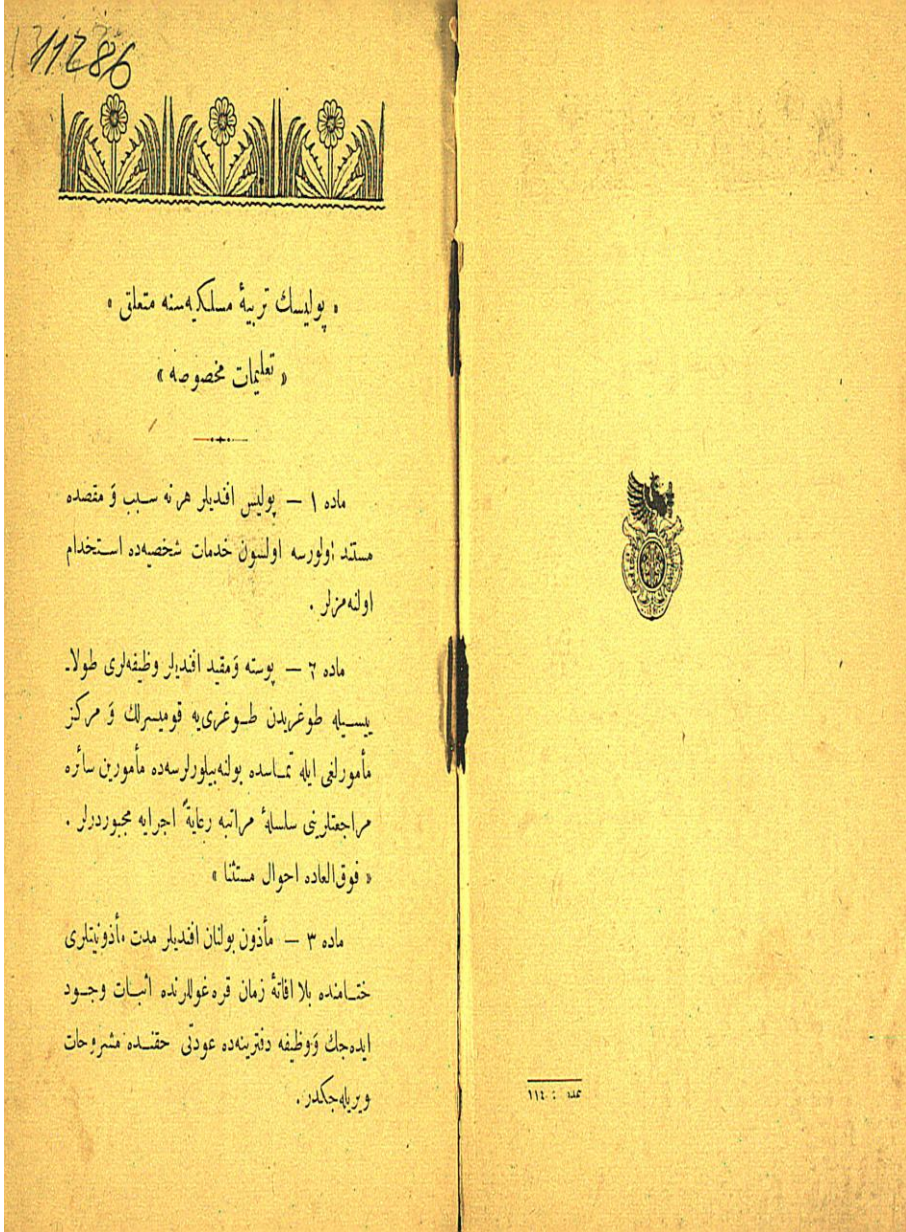
ERGİN, Osman, *Türk Maarif Tarihi*, c. 3-4, İstanbul, 1977.

ERGÜN, Mustafa, *II.Meşrutiyet Devri'nde Eğitim Hareketleri(1908-1914)*, Ankara, 1996.

KOÇER, Hasan Ali, *Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi(1773-1923)*, İstanbul, 1991.

Polisin Terbiye-i Meslekiyesine Müteallik Talimat-ı Mahsusa, Konstantiniyye, 1328.

SAKAOĞLU, Necdet, *Osmanlı Eğitim Tarihi*, İstanbul, 1993.

ایتمری مناسبدر) و قرهغوله عودتنده بر وقشوعات اولوب اولدیغنی دخی وظیفه دفترنده کی اسمی حداسنه قید و امضا ایدر .

ماده ۸ - نقطه ، دوریه ، نوبته چیقه جق اقدیلر تام وقت وزماننده وظیفه باشنده بولغقه صولک درجه دقت ایله جک و بو وظیفه یکی تعین ایملین اقدیلر کلدیجک نقطه ، دوریه ، نوبته بولنان اقدیلر وظیفه لرنی ترک ایتمه جکدر و تبدل ساعت و دقیقه می دخی جیب دفترینه اشارت اوله جقدر .

ماده ۹ - نقطه ، دوریه ، نوبت و پوسته کی خدماته مأمور اولان اقدیلرک اللرنده الدیون اولدیغنی حالده نمونه موافق البسه نی لاس و مجلرینی ویا قلیجلی « روولورلرینی » حامل بولنسی مطلق الزمدر (شدتلی یاغور اولان زمانلرده الدیون اگسا ایلمسی طلب اولنمز .

ماده ۱۰ - قوشلرده استراحتده بولنانلردن ماعدا بتون مأمورین رسمی قیافتله بولمه جقدردر . کرکه طرز تلبسه کرکه قرهغول و قوشلرده صولک درجه انتظام و نظافت و طهارته دقت ایله جک و بولیس اقدیلرک بدلرنده بولنان اسلحه تیز بولندریله جقدر .

ماده ۴ - بولیس مسلکته منسوب اولانلرک بکدیگرینه و بالجه بولیسلرک مافوقلریله امر و ضابطاه قارشنی رسم سلام ایضا ایتمری مجبوریدر . بوبالده کی استثنایت ایریجه و تعلیمات مخصوصه ایله نشر ایله جکدر .

ماده ۵ - نقطه ، دوریه ، نوبت کی وظیفه موظف اولان اقدیلر هیچ برکیمه ایله وظیفه خارجی مصاحبهده بولنمهی کیی دایما دوزگون بر وضعیتیه وقار و جدیتی تامیله محافظه اعتنا ایله جکدر .

ماده ۶ - نقطه ، دوریه و نوبتی اقدیلر اصحاب مصاحبلر کندولرینه مراجعت وقوعنده مراجعت ایدن ذاتک سوزنی کال جدیدته دیکلرک ختامنده تسلیات نمکینی نازکانه ایضا و وظیفه سنه خلل کلامک شرطیه معاونت لازمهده بولمه بیلور .

ماده ۷ - نقطه و نوبتی اقدیلرک تبدیلنده نوبتدن چیقه جقدر ایله نوبته کبره جکدر بکدیگرینه قارشنی وضعیت اساسیلرینی بالاخدر رسم سلامی ایضا ایلوب وظیفه دن چیقه جق اقدی اولجه الدیغنی امرلرله وظیفه انسانده کی مشاهداتی تامیله تقریر ایدرک وظیفه نی دور ایدر . و بو صورتله دور ایملین مشاهدات و معلوماتی جیب دفترینه اشارت اولتور . (بکدیگرینک دفترینی امضا

✽ ٦ ✽

ماده ١١ - مادون مانوقك حضورنده وضعت
اساسيه سنى آلوب نلق ايدجكي امرك ختانه ويا مانوق
مساعده ايدنجويه قدر اشو وضعتي محافظه ايدجك
ومانوقك زدينه ورودنده و مفارقتي زماننده منتظماً
رسم تعظيمي بهمه حال ايشا ايليه جكي كبي مانوقك
نازكاه و ملتقاته معامه سنى دخى سوء استعمال اتيمرك
جديتي محافظه ايليه جكدر .

تريه مسلكيه به متعلق اولان مواد سالفه نك واشبو
مواده غايد فروعان سائرتهك تطبيق و ايشا ايدلوب
ايدلبككي بولاس ضابطان ايدلبرك مباديا تعيب و تدقيق
ايتلمرى وظيفه لرى مقتضياتنددر .

تربیه مسلکیه به مخالف قصور وقباحتلرله مجازاتک
صورت اجراسنه متعلق بعض مواد

قصور وقباحتلر : (پولیس قومیسری ، معاون ،
پولیس مأمورلرینک عشرت ایتلری ، قهوه خانه غازیبو
وامثالی محللرده اوطورملری ، طارواہ اسقامیل کچی شیلراہ
اشتغال ایتلری ، حیثیت مأموریتلرینی اخلال ایدہ جک
حرکان لا ابالیاهه تصدی ایتلری ، مجسز کوکس آجیق
طولاشملری قظه محللرنده دوریه و قول خدمتسارنده
وسائر وظائف رسمیه تک ایتلری انساننده سیغاره ایتلری
طعام ایتلر ، اونده برده اوطورمق ، بلا لزوم شونک
وبونک ایه قونوشمق کچی حال وحرکنده بولملری وبر
معذرت مشروعمسی اولوبده آمرندن رخصت آلمدجہ
وظیفه لری باشندن آپرملری) «نظامنامه ماده : ۷۱» .
بولردن بشقه حق یدنده ظن اینسه بیله مافوقه قارشو

﴿ ۱۰ ﴾

میرالدائمی، فنا سوز سونیک اویغونسز طور و حرکتی
عادت ایدنک، بورج ایتک، ارفداشلر بله تراز جبقارمن
هر وجهه نظافت و طهارته دقت ایتامک الحاصل قیدسز.
لق ویا تپورلک ویا خود بدخواهلقدن طولانی مأموریتک
حیثیت و شرفنه مغایر احوال و حرکتی ارتکاب ایتک
خصوصیتک کافهسی قصور و قیاحتدن معدود اولوب داعی
مجازاندر.

مجازات تطبیق حقیقه: اشبو احواله متجاسر اولنر
(پولیس نظامنامه سی ۱۵۶ ماده موجینجه) برنجی
دفعه سنده اخطار و تنبیه ایکنجی دفعهده تکدر و توبیخ
اولنور. مکرراً وقوعه کتیر بلور ایسه مأموریتدن اداره
عزل ایدیلور.

قصور و قیاحتلر ایچون مافوقدر درجه صلاحیت
واققدار لرینه نظراً مادون لرینه مجازاتی امر ایدر لر بر قیاحت
ایچون ایکی جزا بردن حکم اولنمدی کی معامله تویجه
علی ملالاناس اجرا ایدیلر من مافوق جزا اولدی قی صلاحیت
وماذونبتدن دها آغیر بر جزا تک مادونی حقیقه تطبیق
ایدلسی لزومه قانئت حاصل ایلر سه کیفیت باراپور دها
بیوک مافوقه عرض ایدر. هر فوق مادونک امر ایتدی کی
جزای لزوم و تقدیرینه کوره تخفیف و تشدید و نوعی
تبدیله صلاحیتداردر.

﴿ ۱۱ ﴾

حقیقه جزا حکم ایدیلان بر مأمورک قصور و قیاحتی
اولمدی اصولاً وحق عدالتنه توفیقاً تدقیق اولنور
تحقق ایدر ایسه مافوق او مجازاتی بستون رفع ایتدیر
شو حالده سهواً مجازاتی امر ایتش اولان مأمورک
خطاسی کدیسه تفهیم ایدیلر ک حکم ایتدی کی جزا تک
رفع وازاله سی خصوصی بنه کدوسنه احاله اولنور.

تقوؤ و اقتداری قصداً سؤ استعمال ایدیلکی تحق
ایدن مأمورین دوچار مجازات اولور.

توبیخ و مجازات سائر تک تعین و تقدیرنده مأموریتک
یا لکتر قصور و خطاسنه باقیلموب اطوار معاده سی دخی
نظر اعتباره آلتور.

مجازاتک کمال عدل و حقانیت اوزره حکم ایدلسی
واصلاحین و غرض و حسابان شخصیه تک حکمفرما
اولامسی قطعاً الزمدر.

هر مافوق مادونک خطاسی قبل الوقوع منع ایتکه
سعی ایدر. حسب الابجاب تکدر و توبیخه مجبوریت
حسن ایدر ایسه مدار تخفیف اوله بیله جک اسباب
و کیفیاتی نظر دقه آلملدر.

مجازاتک امر و تطبیقده مادونه قارشو عتف و شدت
سب و شتم و حیثیت و ناموس و عزت نفسی جریحه دار

﴿ ۱۲ ﴾

ایده جک با جمله اطوار و حالاتدن و تحیر اتدن قطعاً محاببت
ایدیه لک حلم و سکونت محافظه اولمیلدر .

مجازاتدن مقصد و طائف مودوعه مقدسه نك سلامت
جریاتی تأمین و مأموریتك شرف و حیثیتی وقایه ایتمکدن
عبارت اولدینی مافوقلر طرفسندن قولاً و فعلاً انهام
وارائه ایدللیدر .

جزا دیده اولان بز مأمور هانکی امرک امریه
دوچار مجازات اولمش ایسه او مافوقک زدیته کیدوب
کمال احترامه وضعیت اساسیه سنی اختیابدر و مافوق دخی
جزای واقعی انحق مأموریتك محافظه جدیت و شرفی
املسیه امر و اجراهه مجبوریته حسن ایتدیکنی و عدم
تکررندن امید وار ایدوکنی مشفقانه بز لسان ایله افاده
ویسان ایلر .

اطاعتسزک وریلان امری دیکه مامک ویا خودرای
خودی ایله تبدیل و تحریف ایله مک « امره عدم اطاعت
عد اولتور » و امرک اهمیتیه و واقع اولان عدم اتقیداک
درجه سنه کوره جزایی مستلزمدر .

اطاعتسز لکدن ناتی خدمتجه بز نقصان ویا قالدق
حصوله کلور ایسه مأمورک محاکمینی موجب اولور .
خدمت و مأموریه متعلق وریلان او امرک جان

﴿ ۱۳ ﴾

اجراسی لازم کلور ایکن کرک لساناً و کرک فعلاً نعد
وتعلل کوسریله لک قصدی بر اطاعتسزک اثری اظهار
واصرار ایدیلور ایسه بوحاله « امره مقاومت » نظریله
باقیه لرق متجاسری محاکمه به تودیع اولتور .

هر صنف پوليس مامورلرينك مكافات و مجازاتلر ايله
 بوزلر ادر ايله مافوقلر ك صلاحيتلر
 درجاني ميئن تعليماتدر .

« مكافات قسمي »

ماده ۱ - هر صنف پوليس مامورلر حقلرنده
 اجرا ايديله جك مكافات ايله مافوقلر ك صلاحيت اجرا -
 بيلرلر بروجي آتيدر .

۱ - شفاها تحسين و آفرين ايله ترده غولخانه دفترينه
 قيد معاملهسي (قره قول قوماندانلرلر يني قوميسر
 معاونلرلر طرفلرندن اجرا ايديلور .)

ب - شفاها تحسين و آفرين ايله قره غول دفترينه
 قيدلر بشفه قره غولك بولديغلي مركز داره سنده كي

